

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ENSURING THE DEVELOPMENT OF THE TRANSPORT COMPANY ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Стаття присвячена дослідженню теоретико-методологічних аспектів розвитку транспортного підприємства на засадах сталого розвитку. Актуальність питання зумовлена прискоренням змін зовнішнього середовища господарської діяльності транспортних підприємств, що зумовлює необхідність внесення коректив у систему управління. Перешкодою на шляху сталого розвитку є широко поширена думка про те, що розвиток слід визначати насамперед як економічне зростання. Саме така рамкова концепція використовувалася протягом багатьох років розвиненими країнами для досягнення сучасних рівнів матеріального добробуту. Проблема такого підходу полягає в тому, що, по-перше, економічне зростання далеко не завжди гарантує соціальну справедливість, а по-друге, природні ресурси виснажуються з погляду як якості (забруднення довкілля), так і обсягів постачання (запаси нафти та нафтопродукції).

Ключові слова: транспорт, сталий розвиток, підприємство, цілі сталого розвитку.

The article is concerned with studying the theoretical and methodological aspects of development of a transport enterprise on the basis of sustainable development. The relevance of the issue is due to the acceleration of changes in the external environment of economic activity of transport enterprises, which necessitates adjustments to the management system. Climate change, a decrease in the amount of available resources, changing societal requirements and the need to ensure energy efficiency are increasing the relevance of a sustainable development strategy in the modern economy. The issue of phasing out fossil fuels and developing sustainable closed supply chains is a critical issue. At the same time, the transportation sector is one of the largest sources of pollution and energy consumption. An obstacle to sustainable development is the widespread belief that development should be defined primarily as economic growth. This is the frame-work that has been used for many years by developed countries to achieve their current levels of material well-being. The problem with this approach is that, firstly, economic growth does not always guarantee social justice, and secondly, natural resources are depleting in terms of both quality (environmental pollution) and supply (oil reserves). The concept of sustainable development of a transport company is based on achieving a reasonable balance between environmental, economic, social and cultural needs of people. The economic component of sustainable development is focused on the efficient use of limited resources, energy savings, and the use of environmental and material-saving technologies. It includes the use of cost-effective routes, combined transportation, ensuring fair prices for services and quality assurance to consumers, increasing the competitiveness of the enterprise, striving for higher added value. The socio-cultural component involves maintaining the sustainability of cultural and social systems, and fair distribution of benefits. It includes social responsibility of enterprises, competence of employees, ensuring occupational safety, as well as good and ergonomic working conditions for employees, and reducing road accidents. The environmental component is aimed at maintaining the integrity of natural systems for current and future generations. It includes the use of renewable energy sources, energy saving, reduction of air emissions and the use of environmentally friendly vehicles. The sustainable development of a transport enterprise is first of all its harmonious development, that is, one that involves the harmonization of all three components.

Key words: transport, sustainable development, enterprise, sustainable development goals.

УДК 330.34

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.84-17>

Скок П.О.

к.н.держ.упр., доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, Державний університет інфраструктури та технологій

Онуфрійчук Ю.В.

здобувач 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня, Державний університет інфраструктури та технологій

Skok Pavlo

State University of Infrastructure and Technologies

Onufriichuk Iurii

State University of Infrastructure and Technologies

Постановка проблеми. Незважаючи на триваючі дискусії щодо поняття сталого розвитку в останні десятиліття сформувалася низка основоположних принципів: по-перше, це зобов'язання про те, що під час ухвалення рішень слід враховувати питання рівності та справедливості і брати до уваги права майбутніх поколінь; по-друге, у довгострокових концепціях слід особливо виділяти принцип застосування запобіжних заходів, згідно з яким, коли існує загроза серйозної або незворотної шкоди, відсутність повної наукової впевненості не використовується як причина для відтермінування економічно-ефективних заходів із запобігання погіршенню стану довкілля; по-третє, розвиток передбачає розуміння і використання заходів щодо забезпечення комплексних взаємозв'язків між трьома його основними компонентами, тобто економікою, суспільством і навколишнім середовищем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання формування сталого розвитку транспортного підприємства досліджуються в наукових працях Бойко О.В. [1], Дзуліт З.П. [1], Кадлубек М. [14], Кудрявцев В.М. [6], Федотова І. В. [12] та багатьох інших відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, а також провідних фахівців у галузі менеджменту та управління транспортним підприємством. Проте в процесі аналізу наукових літературних джерел з досліджуваного питання встановлено, що незважаючи на велику кількість наукових публікацій, присвячених дослідженню концептуальних основ щодо управління транспортним підприємством на засадах сталого розвитку у працях науковців відсутній єдиний підхід до алгоритму формування та забезпечення цілей сталого розвитку підприємств транспорту.

Постановка завдання. Відсутність системності та повноти концепції сталого розвитку тран-

спортного підприємства стримує перспективи його розвитку та успішного функціонування. Метою роботи є удосконалення алгоритму формування та забезпечення цілей сталого розвитку підприємств транспорту, що дозволяє досягти довгострокової збалансованості між основними напрямками сталого розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В результаті змін, що відбуваються в сучасній економіці, парадигма сталого розвитку стає все більш популярною. Сьогодні все більше сфер відкриваються для сталого розвитку, який є одним з найскладніших і найхарактерніших викликів 21 століття. Всесвітні форуми відповідального бізнесу підтверджують, що стійкість економічних, екологічних та соціальних елементів є великим викликом для кожного суб'єкта господарювання та сфери управління, особливо з огляду на політику, якій віддають перевагу великі корпорації, основною метою яких є отримання прибутку [14].

Управління в концепції сталого розвитку є дуже важливою тенденцією розвитку як у сфері науки, так і у сфері бізнес-практики. Ці слова підтверджуються великою кількістю публікацій на цю тему та зростаючою кількістю організацій та сфер управління, які визнали елементи концепції сталого розвитку пріоритетними [14].

Сферою управління з комплексним характером зв'язків з економікою та навколишнім природним середовищем є транспорт та транспортні підприємства безпосередньо. Транспорт має вирішальне значення для економічного та соціального розвитку всіх країн, а також для підтримки регіонального та глобального співробітництва й економіки.

Історично склалося, що розвиток транспортного сектору тієї чи іншої країни став показником

її економічного добробуту та успіху. Бувши «системою кровообігу» сучасної економіки, транспорт має бути сталим, а його сталість має проявлятися в наступних сферах:

– економічна – транспорт забезпечує доступ, з'єднує людей і підприємства, і тому має вирішальне значення для економічної стійкості.

– соціально-культурна – транспорт з'єднує людей, забезпечує доступ до основних соціальних послуг і тому є необхідною умовою для соціальної стійкості.

– екологічна – транспорт негативно впливає на навколишнє середовище через забруднення, викиди парникових газів, споживання енергії, накопичення відходів тощо. Пом'якшення цих факторів впливу має вирішальне значення для екологічної безпеки транспорту.

В сучасних умовах розвиток транспортних підприємств на засадах сталого розвитку забезпечує наступні фактори, рис. 1.

Сталий розвиток транспортного підприємства досягається шляхом реалізації комплексу факторів, які призводять до зміни потенціалу підприємства, її адаптації до викликів сучасності та формування нових цілей, що забезпечують корпоративну стійкість та внесок у сталий розвиток підприємства [6].

Питання сталого розвитку залишається одним із глобальних викликів, що стоять перед сучасним світом. Світова практика показує, що зусилля органів державної влади мають бути спрямовані на створення умов для забезпечення принципів сталого розвитку шляхом удосконалення законодавчої бази, а також створення та просування різноманітних додаткових ініціатив не законодавчого характеру, покликаних переконати бізнес впроваджувати та розширювати практики корпоративної соціальної відповідальності.

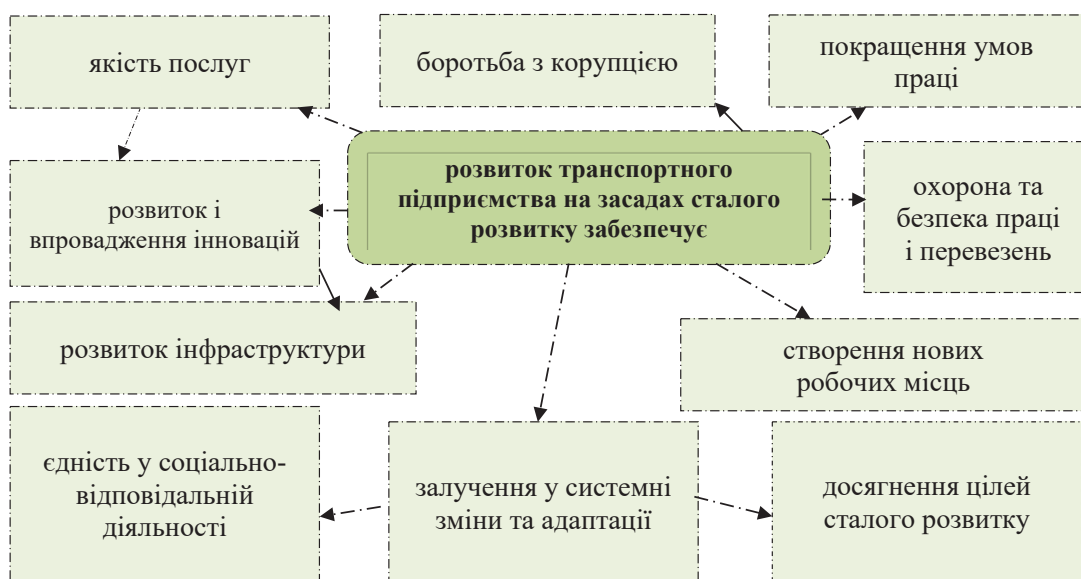

Рис. 1. Пріоритети розвитку транспортного підприємства на засадах сталого розвитку в сучасних умовах адаптації

Джерело: узагальнено та згруповано авторами на основі [1; 6; 9; 11; 14]

Рис. 2. Основні характеристики сталого транспорту

Джерело: узагальнено та згруповано авторами на основі [1; 6; 9; 11; 14]

Сталий розвиток визначається як розвиток суспільства, який задовольняє потреби сьогодення при цьому не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Сталий транспорт відіграє вирішальну роль в економічному та соціальному розвитку суспільства і все частіше визнається як фактор сталого розвитку. Сталий транспорт сприяє розширенню ланцюгів постачання по всьому світу та полегшує переміщення людей і товарів, створюючи ринкові можливості як для виробників, так і для споживачів. Висока пропускна здатність залізничних систем допомагає подолати проблему високого попиту на перевезення, рис. 2.

З метою забезпечення національних інтересів України у сфері сталого розвитку економіки, громадянського суспільства та держави для досягнення підвищення рівня та якості життя населення в Україні була розроблена національна система Цілей сталого розвитку (ЦСР). Ця система включає 17 цілей, 86 національних завдань розвитку та 172 індикатори для їх подальшого моніторингу [9].

Результати дослідження свідчать, що вітчизняні та іноземні підприємства, які функціонують на території України готові активно впроваджувати практики сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності, але надають пере-

Цілі сталого розвитку	Приклади транспортних та логістичних підприємств, які їм відповідають	Цілі сталого розвитку	Приклади транспортних та логістичних підприємств, які їм відповідають
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ AT «Укрзалізниця» ✦ ТОВ «Raben» ✦ ТОВ «ZAMMLER Україна» ✦ ТОВ «Автоспецпром» ✦ Адміністрація морських портів України ✦ Автомагістраль-Південь ✦ FM Logistics Україна ✦ Hegelmann Group ✦ Kuehne + Nagel Americas 	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ FM Logistics Україна ✦ ТОВ «Raben» ✦ DHL Express
5 GENDER EQUALITY 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ AT «Укрзалізниця» ✦ ТОВ «Raben» ✦ Логістична компанія УВК 	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ FM Logistics Україна ✦ ТОВ «ZAMMLER Україна»
8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ FM Logistics Україна ✦ Hegelmann Group 	13 CLIMATE ACTION 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ FM Logistics Україна ✦ ТОВ «ZAMMLER Україна» ✦ Hegelmann Group

Рис. 3. Транспортні та логістичні підприємства, що використовують практики сталого розвитку

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано авторами за даними [3; 4; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 13]

вагу тим заходам, які вони можуть реалізувати з огляду на власні економічні, виробничі та людські ресурси, рис. 3.

Результати дослідження показали, що транспортні та логістичні підприємства досягають набагато більше цілей сталого розвитку, ніж очікувалося. Транспортні та логістичні підприємства активно впроваджують якісну освіту, гендерну рівність та екологічно чисту енергетику, на додаток до цілей зі скорочення викидів та пом'якшення наслідків зміни клімату [2].

Так, підприємства у своїх річних звітах щодо впровадження та підтримки ЦСР зазначають, що досягнення міцного здоров'я та благополуччя має важливе значення для сталого розвитку суспільства. Ціль сталого розвитку номер три спрямо-

вана на те, щоб кожен, незалежно від віку, статі, етнічного чи соціального статусу, мав доступ до якісних медичних послуг і продуктів. Ціль також стосується проблем охорони здоров'я, включаючи профілактику та лікування всіх форм захворювань, а також розв'язання проблем психічного здоров'я.

Водночас більшість підприємств визнають вплив їхньої діяльності на навколишнє середовище та здоров'я громад. Тому прагнуть зменшити вуглецевий слід і покращити заходи охорони здоров'я та безпеки [2].

Ціль сталого розвитку тринадцять є прикладом дії транспортних підприємств щодо боротьби зі зміною клімату та заохочує кожного діяти щодо екологічних проблем, які загрожують нашому клі-

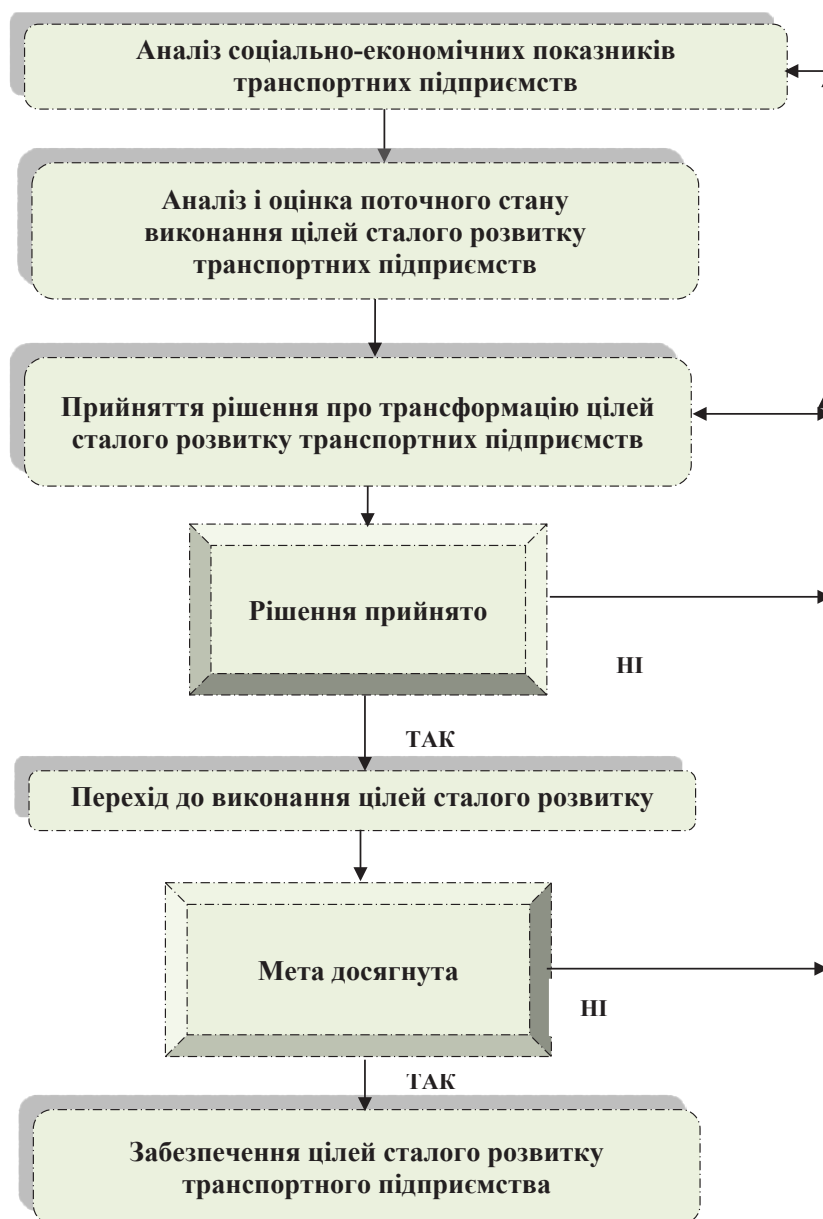

Рис. 4. Алгоритм формування та забезпечення цілей сталого розвитку підприємств транспорту

Джерело: сформовано авторами

мату. Викиди парникових газів, споживання нафтопродуктів та утилізація відходів – це все є результатом діяльності транспортних підприємств. Лише невелика частина підприємств розуміють всю серйозність кліматичної ситуації та прагне зменшити вплив завдяки діяльності та заохочувати кращі екологічні звички серед персоналу підприємств як на роботі, так і в особистому житті.

Більшість зазначених підприємств розробили політику для значного розширення свого впливу в інших сферах, окрім транспортних та логістичних послуг. Підприємства активно розробляють і впроваджують альтернативні джерела енергії, екологічно чисту енергетику та сприяють зміцненню здоров'я і добробуту.

Одним з індикаторів високої ефективності діяльності транспортних підприємств може бути їх розвинута практика впровадження сталого розвитку, яка проявляється у формуванні позитивного іміджу та репутації. Саме завдяки такій активізації практики сталого розвитку транспортного підприємства відбувається зростання обсягів перевезень, як позитивний наслідок – ріст показників доходів від перевезень та збільшення фінансових показників діяльності підприємств в цілому.

Алгоритм методики оцінки та формування практики сталого розвитку транспортних підприємств представлено на рис. 4.

Соціально-економічна ефективність цілей сталого розвитку має мультиплікативний ефект. Впливаючи на поведінку працівників через цінності та норми, досягнення цілей сталого розвитку сприяє згуртованості колективу транспортного підприємства, створенню сприятливого морально-психологічного клімату та інноваційної атмосфери в колективі. В результаті швидше вирішуються виробничі завдання, покращується імідж підприємства та зміцнюється конкурентні позиції на ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження показало, що багато транспортних та логістичних підприємств співпрацюють зі своїми партнерами та стейкхолдерами для досягнення мети відповідального споживання та виробництва. Впровадження принципів цілей сталого розвитку та зеленої логістики зменшує викиди в атмосферу, покращуючи таким чином екологічну ситуацію навіть в умовах абсолютного збільшення кількості транспортних засобів. Цілі сталого розвитку досягаються через трансформацію бізнес-моделей та розвитку інтермодальних рішень транспортними підприємствами. Дослідження виявило залежність кількості виконаних цілей сталого розвитку від розміру підприємства. Чим більший валовий дохід, чистий дохід або кількість працівників підприємства, тим більше цілей сталого розвитку вони виконують.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойко О. В. Сталый розвиток транспортної системи України / Бойко О. В., Двудіт З. П. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.18. С. 94–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2013_23.18_18
2. Гречан А., Безуглий А., Парфентьева О., Компанець К., Гроза, А. Кара І. Реалізація цілей сталого розвитку на прикладі транспортно-логістичного сектору. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. 4 (45). 191–201. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.4.45.2022.3802>
3. Компанія «Автомагістраль-Південь». URL: <http://automagistral.com.ua/>
4. Компанія FM logistics. URL: <https://www.fmlogistic.com.ua/>
5. Компанія Hegelmann Group. URL: <https://csrreport.hegelmann.com/goal-3-good-health-and-well-being/>
6. Кудрявцев В. М. Фактори сталого розвитку транспортної інфраструктури. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва* : зб. наук. пр. Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т. Харків, 2022. № 2 (29). С. 32–46.
7. Логістичний оператор Рабен Україна. URL: <https://ukraine.raben-group.com/>
8. Міжнародна група логістичних компаній ZAMMLER. URL: <https://www.zammler.com.ua/ua/>
9. Пахота Н.В. Управління організаційною культурою транспортних підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2021. 222 с.
10. Стратегія АТ «Укрзалізниця» на 2019–2030 рр. URL: https://www.uz.gov.ua/about/documents_jsc/
11. ТОВ «Автоспецпром». URL: <https://avtospetsprom.com/>
12. Федотова І. В., Бочарова Н. А. Концептуальні основи управління життєздатним автотранспортним підприємством на засадах сталого розвитку. *Економіка транспортного комплексу*. 2023. Вип. 41. URL: <http://etk.khadi.kharkov.ua/article/view/277793/272549>
13. DHL Express. URL: <https://www.dhl.com/global-en/delivered/sustainability.html>
14. Marta Kadubek. Examples of Sustainable Development in the Area of Transport. *Procedia Economics and Finance*. 2015. Volume 27. P. 494–500. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115010266?ref=pdf_download&fr=RR-2&rr=82345ebfda1a22f5

REFERENCES:

1. Boiko O. V., Dvudit Z. P. (2013) Stalyi rozvytok transportnoi systemy Ukrainy [Sustainable development of the transport system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23.18, pp. 94–103. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2013_23.18_18 (accessed 22 November 2023).
2. Hrechani A., Bezuhlyi A., Parfentjeva O., Kompanets K., Hroza, A. Kara I. (2022) Realizatsiia tsilei staloho rozvytku na prykladi transportno-lohistychnoho sektoru [Implementation of the goals of sustainable development on the example of the transport and logistics sector]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4 (45), pp. 191–201. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.4.45.2022.3802>

3. Kompaniia "Avtomagistral-Pivden" [Automagistral-Pivden company]. Available at: <http://automagistral.com.ua/> (accessed 22 November 2023).

4. Kompaniia FM logistics [FM logistics company]. Available at: <https://www.fmlogistic.com.ua/> (accessed 22 November 2023).

5. Kompaniia Hegelmann Group [Hegelmann Group company]. Available at: <https://csrreport.hegelmann.com/goal-3-good-health-and-well-being/> (accessed 22 November 2023).

6. Kudriavtsev V. M. (2022) Faktory staloho rozvytku transportnoi infrastruktury [Factors of sustainable development of transport infrastructure] *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*: zb. nauk. pr. Kharkiv. nats. avtomob.-dor. un-t. Kharkiv, no. 2 (29), pp.32–46.

7. Lohistychnyi operator Raben Ukraina [Logistics operator Raben Ukraine]. Available at: <https://ukraine.raben-group.com/> (accessed 22 November 2023).

8. Mizhnarodna hrupa lohistychnykh kompanii ZAMMLER [International group of logistics companies ZAMMLER]. Available at: <https://www.zammler.com.ua/ua/> (accessed 22 November 2023).

9. Pakhota N.V. (2021) Upravlinnia orhanizatsiinoiu kulturoiu transportnykh pidpriemstv [Management of the organizational culture of transport enterprises] (PhD Thesis), Kyiv: Derzhavnyi universytet infrastruktury ta tekhnolohii.

10. Stratehiia AT "Ukrzaliznytsia" na 2019–2030 rr [Strategy of JSC Ukrzaliznytsia for 2019–2030]. Available at: https://www.uz.gov.ua/about/documents_jsc/ (accessed 22 November 2023).

11. TOV "Avtopetsprom" [Avtopetsprom LLC]. Available at: <https://avtopetsprom.com/> (accessed 22 November 2023).

12. Fedotova I. V., Bocharova N. A. (2023) Kontseptualni osnovy upravlinnia zhyttiezdatnym avtotransportnym pidpriemstvom na zasadakh staloho rozvytku [Conceptual foundations of managing a viable motor vehicle enterprise on the basis of sustainable development]. *Ekonomika transportnoho kompleksu* (electronic journal), vol. 41. Available at: <http://etk.khadi.kharkov.ua/article/view/277793/272549> (accessed 22 November 2023).

13. DHL Express [DHL Express]. Available at: <https://www.dhl.com/global-en/delivered/sustainability.html> (accessed 22 November 2023).

14. Kadubek, M. (2015) Examples of Sustainable Development in the Area of Transport [Examples of Sustainable Development in the Area of Transport]. *Procedia Economics and Finance*, vol. 27, pp. 494–500. Available at: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115010266?ref=pdf_download&fr=RR-2&rr=82345ebfda1a22f5 (accessed 22 November 2023).